

Settembru 2017

MAL 1030 Ir-Regoli tal-Kitba Maltija fil-Prattika 1

It-Tnejn 11 ta' Settembru 2017

Il-hin għall-qari u n-noti: 8:30–8:35 Il-hin tal-eżami: 8:35–10:35

F'dan l-eżami l-istudenti la jistgħu jużaw dizzjunarji u lanqas kotba oħra.

Wieġeb iż-żewġ taqsimiet.

- A.** Sib l-iżbalji ortografiċi f'dawn iż-żewġ siltiet, hożż sing taħthom u kkoreġihom billi tikteb il-kelma shiha fil-verżjoni t-tajba bl-aħmar fl-ispazju ta' fuqhom. [90 marka]

Silta 1

KRUHAT

Mhux żgur laħqu għaddew għaxar sekondi mindu ċempilt il-qanpiena, li l-bieb ma nfetaħx berah. Quddiem i tfaċċa Fidel Castro: xuxa goffa mitluqha tikber għall-riħha, baffi selvaġġa, qmis u xorz tal-kaki, beritta maħmuġa u nofs sigarru mitfi.

“Aghddi, John,” qalli minn wara l-baffi. “Ibqa’ diehel!”

Infxilt kemmxejn għax, peress li qatt ma kont rajtu qabel, ma stennejthux se jsejjahli b’ismi.

“Hu paċenzja stennih ftit hawn għax għadu qed jiehu xawer. Dak idum għomor jitbahbah ... lanqas li kien Esther Williams!”

Fetaħli l-bieb tas-solott u poġġejt bilqiegħda fuq l-ewwel pultruna li lmaht, nithasseb din Esther Williams min setgħet kienet.

Kont fl-ewwel sena tal-Junior College u hemm sirt naf lil Amante Scicluna. Dik il-ħabta kont għadni mgħaluq fija nnifsi u ma kontx nagħmel hbieb malajr. Mid-dehra, f’din il-ħaġa Amante kien għar minni u, bħal żewġ aljeni li waqgħu fuq wiċċ id-dinja bi żball, spiċċajna

flimkien. Izda bejnietna kien hemm differenza ġmielha: waqt li jien kelli l-ħila nisfuma fl-isfond u nirrendi ruħi nvizibbli (l-ġhalliema jintebħu bija wara xahrejn, u šabi aktar jaslu jindunaw bijja li kieku kont wirdiena), Amante kien jiġbed fuqu anki l-ħars tad-dubbien.

Sa mill-ewwel jumejn tal-kulleġġ, lil Amante laqqmuh il-Qluġh! Xejn ma kien laqam oriġinali ... fostna l-istudenti, il-kreattività kienet skarsa sewwa. Izda għal par widnejn grotteski bħal ta' Amante, naħseb li lanqas Shakespeare nnifsu ma kien jirnexxielu jsib tixbiha aħjar. Għax widnejn Amante mhux biss kienu akbar mill-pali ta' jdejh, imma kienu sporguti l-barra kartabun ma' wiċċu. Illum jiġuni f'moħħi laqmijiet aktar eċitanti: Dixx ta' Satellita, Dumbo, Billboard, Tennis Racket ... imma dik il-ħabta il-Qluġh twieled b'mod spontanju u ħadd ma kkontestah. Izda ikolli ngħid li Amante Scicluna kellu ħafna aktar ma' xhiex wieħed seta' jqabbad difrejh. Kellu xedaq ġgantesk li jġegħlek tistħajjel li meta kien għadu f'guf ommu, dan ix-xedaq kien ħa gost jikber ... u baqa' jikber u jikber sa ma ħalqu ma wesawx aktar. Xofftejh dejjem stirati biex jippruvaw jostru dak is-saff snien ta' balena. U meta jidħak, ix-xedaq kien jiżbroffa 'l barra fi splużjoni, donnu ħiereġ għalik b'tehddida. Imbagħad kellu l-għadmiet ta' ħaddejh imqabbzin u ppuntati, huġbejh magħqudin flimkien, folti daqs bugonvilla, għajnejh imberqin u t-toqob ta' mnifsejh miftuħin daqs żewġ t'ihluq, tistenna li jekk tittawwal minnhom se tilmahlu l-mekkaniżmu ta' moħħu. Amante tant kien ikrah, li fi kruhitu kien hemm bilanċ estetiku ... kruha attrajenti; bħal donnha n-natura riedet issawwar kapolavur artistiku li jħabbata mal-Mara Grotteska ta' Quentin Matsys u mal-figuri bizzarri ta' Hieronymus Bosch. Imma l-qluġh ta' Amante kienu ħaduh ibahħar sat-Tempju ta' Salamun u minn hemm xorob l-għerf kollu li sab maħzun. Fizika, Kimika, Bioloġija, Filosofija ... għal Amante kienu eħfef minn loġhoba *Snakes & Ladders*; u minħabba f'hekk, għal xi ħadd bħali, li biex indaħħal xi ħaġa f'rasi kont nitqanżah daqslikieku kilt wiżna bajtar tax-xewk, il-ħbiberija ta' Amante kienet manna fid-desert.

Konna qed naħdmu flimkien fuq proġett tas-Systems of Knowledge u dakinhar konna miftieħmin li nagħmlu sagħtejn xogħol.

“Ingiblek xi haġa friska?” staqsieni missieru waqt li nehħa s-sigarru minn haġu u hares lejha bil-herra ... donnu ntebaħ f’salt li kien intfihli. Fid-dawl qawwi tal-linja tas-salott, wiċċu seta’ jidher aħjar. Kellu l-istess huġbejn folti ta’ Amante, l-istess haċċejn bl-għadmiet ippuntati, l-istess għajnejn imberqin. Imma missieru kien ġurdien xiħ ... kien heba kollox wara moppa xuxa u baffi ta’ pirata.

Qatt ma kont dħalt f’salott bħal dak. Kullimkien kien ippakkjat bl-istatwetti, bl-inkwatri, bil-mirja, bil-minjaturi, bil-bukketi tal-ganuttell, b’Home Sweet Home rrakkmata fuq il-bellus u mdendla mal-fetħa tal-bieb, b’labrador taċ-ċeramika akbar minn *great dane* għassa ġo rokna, *grandfather clock* faċċata tiegħu, *fireplace* tal-ġebba Maltija kollu lavur, vażetti, gandlieri, plattini ... donnha l-*waterpaint* tal-ħitan kienet oġġett tal-miżżija u ħalfu li ma jhallux ċentimetru minnha mikxuf. Izda l-aktar li ġibidli l-attenzjoni kien l-ammont kbir ta’ ritratti ġol-*frames* tal-fidda li kien hemm mifruxa ma’ kullimkien. Tmienja fuq il-mejda tan-nofs, tużżana fil-*wallunit*, erba’ fuq tavolina tal-ġenb, sitta ġo hoġor it-tieqa, għaxra fuq il-*fireplace* ... kollha ritratti tal-familja, suwed u bojod, sepja jew tal-kulur. Aghraft ir-ritratt tal-preċett ta’ Amante, għarkopptejha ihares meżmerizzat lejn il-kamera, b’Ġesù fl-isfond, imwerwer mill-ġwienah ta’ widnejn it-tfajjel. Ritratt ieħor tat-tieg ta’ ommu u missieru, tistħajlu *clip* mill-film ta’ Shrek. Ritratt kannella ta’ xi bużnanna b’għajnejha maqlubin donna katavru lest għall-awtopsja. Ucuħ imkemma, għajnejn ġol-ħofra, widnejn imdendla, snien imberrqa, kull moħħ daqs gundalla perenni, kull mniefer daqs munqar ... waħda qisha fekruna, ieħor donnu serduk, oħra qisha gremxula, wiehed donnu granċ, waħda qisha għadha kemm daqet lumija, oħra miġġielda mal-umanità, ieħor qed jitkaża bl-iskandlu tas-seklu ... wiehed aktar tal-biża’ mill-ieħor. Siltiet sparpaljati minn *horror film*. Kollha marsusa ġo *frames* ileqqu tal-fidda.

Kollha irduppjati u ttripplati ġol-mirja ta' mal-ħitan. U f'kull wieħed minnhom ilmaħt moħbija ċellula ta' Amante.

“Għandek tazza 7-Up!”

Nħsadt u bil-kemm ma żelaqlix ir-ritratt tal-*vulture* li kelli f'idi dak il-ħin. Quddiemi tfaċċa Amante b'parrokka ta' xuxa griża msebbla, fardal ifjurit, dublett iswed imdenneb u papoċċ bil-ġummiena.

“Qallek ġej dalwaqt, tafx. Kemm għandu santafjakka biex jinħasel ... Ġesù ħanin. Kont qed tara r-ritratti tal-familja, hux? Ahna r-ritratti nħobbuhom wisq...!”

Iżda ma laħqitx temmet kliemha. Fil-pront tfaċċa Amante b'ħalqu imċarrat kapaċi jibla l-labrador taċ-ċeramika.

“Skuzani, John,” qalli. “Hallejtek tistenna, hux? Ġib is-7-Up miegħek ħa nitilaw fil-kamra tiegħi!”

(“Kruhat”, misluta u adattata minn *Penumbra* ta' Trevor Żahra)

Silta 2

ŻBALL OĦXON

Il-knisja ta' San Kurratu ma kienetx bogħod wisq mid-dar fejn kien joqgħod Pietru. Kienet kappella ċkejna, ta' bilħaqq, iżda kienet sombor għal dawk l-erba' t'ixjuħ li ma kinux jifilħu jimxu sal-parroċċa. Dawn kienu baqgħu la antika. Fil-għaxija jorqdu kmieni bħat-tigieg u filgħodu jqumu kmieni bħas-sriedak. Ix-xwejjah Dun Krispin kien jitla' kuljum iqaddsilhom il-quddiesa tal-ħamsa w nofs, għax hekk kienu, minn qaddishom: iridu jisimaw il-quddies kmieni.

Is-sagristan ta' din il-knisja kien Patist, iz-ziju ta' Pietru. Kull filgħodu kien jiftaħ il-knisja għal-ħabta tal-ħamsa, jixgħel ix-xema' u jhejji l-artal għall-quddiesa. Imbagħad,

fil-ħamsa u kwart, kien idoqq il-qampiena u x-xjuħ jibdew ġejjin, l-irġiel imqartsin fiż-żdieri u n-nisa mkeffnin fl-għonienel qishom qluħ. Rożi ta' Xmun ma kienet tonqos qatt, u magħha kienet tieħu termos kafe bil-ħalib u xi żewġ biskutelli biex Dun Krispin ibill grizmejħ wara l-quddiesa.

U tafu minn kien iġin din il-quddiesa? Hadd ħlief Pietru Pitravu. Mhux għax kien iħobb iqum kmieni, tafux, iżda għax Patist kien jieħdu miegħu għal kaċċa hekk kif tispiċċa l-quddiesa. Malli l-knisja tidbattal min-nies, is-sagristan kien jaħrab sad-dar għas-senter u jmorru dawra żgħira sakemm isir il-ħin għall-iskola.

Kollox kien miexi ħarir sa max-xitan deffes dembu. Patist ħa riħ qawwi u t-tabib qallu jagħmel ġimgħa fis-sodda. B'hekk ma setax iqum jiftaħ il-knisja filgħodu. Htieglu jara x'jagħmel u, wara li dam ħafna jtellgħa u jnizzel, qatagħha li jibgħat għal Pietru u jitolbu jagħmilha ta' sagristan minfloku.

Pietru ma qalx le. Anzi, ħassu kburi li zijjuh kien qed iħalli kollox f'idejh. Patist qagħad ifehmu x'kellu jagħmel u, wara li għamillu premura kbira biex ma joħorgux ta' ħmar, tah il-muftieħ tas-sagristija u Pietru bewweg lejn id-dar.

Dakinhar tgħidx kif ħa ras ommu qabel ma raqad. Elf darba qalilha biex tqajjmu kmieni għax ried jiftaħ il-knisja hu, jixgħel ix-xema' hu, idoqq il-qanpiena hu, jgħin il-quddiesa hu u jagħmel kollox hu. Kien qed iħossu tant importanti u ma riedx għad-dinja li tinsa' tqajmu u jibqa' rieqed. Wara li żgurat u għal elf darba oħra li kellha tqajmu fil-ħamsa nieqes kwart, Pietru daħal jorqod. Imma l-muftieħ tas-sagristija ma riedx jerħieh min taħt idejh, li ma jmurx ma jsibux filgħodu. Daħlu miegħu fis-sodda u qabel ma raqad qegħdu taħt l-imħadda! Imma l-anqas seta' jorqod bil-ħsieb. Minn ħin għal ieħor kien jistenbaħ u

jħares lejn l-arloġġ fuq il-komodina. Imbagħad, x'ħin jinduna li kien għadu l-ħin, jintelaq lura mill-ġdid u jerga' jintilef fin-nghas. Ħin minnhom qam b'ħażda kbira. Ħares lejn l-arloġġ u fid-dawl tax-xemgħa tal-Madonna rah jimmarka l-ħamsa u għaxra.

“It-Torok! Ommi baqet rieqda u ma qajjmitnix!” qal b'qata' kbira fuqu. “F'ħames minuti rrid inkun il-knisja biex indoqq għall-quddiesa.”

Qabeż mis-sodda qishu żring, libes ħwejġu f'kemm trodd salib u ħareġ jiġri lejn il-knisja bil-muftieħ f'idu.

“Miskina ommi, tkun għajjiena bil-faċendi,” kien qed jaħseb. “Għalhekk baqgħet rieqda.”

Iżda Pietru kien ħa żball oħxon. Fil-fatt kienu għadhom l-erba' w għaxra! Meta ħares lejn l-arloċċ, bil-fixla ħasibhom il-ħamsa u għaxra u baqa' b'dak il-ħsieb.

Wasal il-knisja b'nifsu maqtuħ. Fetaħ il-bieb tas-sagristija u xegħel id-dawl. Qabad il-ħabel tal-qanpiena u rama jdoqq bla ħniena. Kienet qanpiena qadima u mġengla. Leñenħa kien qisu ta' żewġ għotjien tal-borom jew laned tal-kunserva jaħbtu ma' xulxin. Imma dak l-istorbju kollu, fil-kwiet ta' dik is-siegħa bikrija, ma setgħax ma jqajjimx lill-kulħadd.

Hekk kif spiċċa mid-daqq u rabat il-ħabel, Pietru kien sejjer jiftaħ il-bieb tal-knisja u jħejji kollox għall-quddiesa. Dak il-ħin ħarstu waqet fuq l-arloġġ kbir mall-ħajt tas-sagristija. Tistgħu taħsbu kif baqa' bħal mibluġħ kif ra li kienu għadhom l-erbgħa u għoxrin!

Għall-ewwel baqa' skantat iħares lejn l-arloġġ, ma jridx jemmen lil għajnejh. Iżda mbagħad intebaħ bl-izball tiegħu. Kien daqq għall-quddiesa siegħa qabel!

“Mela għalhekk ma qajmitniex ommi!” qal bejnu u bejn ruħu. “U jien ħsibt li baqgħet rieqda! Issa ser nogħqod siegħa sħiħa waħdi hawn?” Id-dar ma xtaqx jerga’ jmur. Anzi, gietu ħajra jmur għall-kaċċa. İzda biex jispara? Ftakar fil-vleġġa. Daħħal idu fil-but u sab li kienet għandu. Ħaseb li bil-vleġġa seta’ jaqbad xi erba’ gamimiet għax dak il-ħin ikunu reqdin fis-sigar. Għalaq il-bieb tas-sagristija u rġielha jagħgġel għal qalb ir-raba’ mit-trieq ta’ wara l-knisja.

Kull min kien joqgħod dik in-naħa kien qam maħsud mid-daqq sfrenat tal-qanpiena. Qatt qabel ma kienet daqqet barra minn ħinha u għalhekk kulħadd ħareġ jgħagġel lejn il-knisja biex jara x’kien inqala’. Tistgħu taħsbu kif baqgħu meta sabu l-knisja mitfija u l-biebin magħluqin. Ingabret folla kbira f’qasir żmien u malajr bdiet tigrı x-xniegħa li l-qanpiena kienet daqqet waħeda!

“Dan miraklu ta’ San Kurratu!” bdew iġħidu xi wħud.

“Dawk l-erwieħ abbandunati, jeħtieġu t-talb,” žiedu oħrajn.

“Jew daħal xi ħalliel biex jisraq u sar dal-miraklu biex jinqabad fil-fatt! qal Neriku ta’ Kalċ.

“Ġej xi kastig fuqna għal dnubietna,” meriethom Roži ta’ Xmun bid-dmuħ f’għajnejha.

Min ried imur għal Dun Krispin u min ried iġib is-Surgent Spiru. Xi wħud riedu jmorru għas-sagristan u oħrajn ġihom f’rashom jisfrondaw il-bieb. İzda ħadd ma mar imkien u ħadd m’għamel xejn. Kulħadd baqa’ hemm biex jara kif ser tintemm il-biċċa.

(Adattata minn ‘Pietru Sagristan’ ta’ Carmel G. Cauchi f’ *Ward mal-Mogħdija*)